

Te Peretitenira'a No Porinetia farani

PIHA PUTURA'A PARAU 'API

Mahana toru 20 nō novema 2019

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau

Tauturu moni nō te faatupuraa 'ohipa 'a te SAS Fare Rata

Nō 2015 mai to te Fare Rata 'e te mau taiete tâpiri, tapuraraa 'i roto 'i te tarena pae matahiti nō te haamaita'i atu-â 'i te mau toro'a 'o te pupu.nâ roto 'i teie tutavaraa 'i faaoti 'o ia 'i te nuuraa pâpû 'i te pae 'o te faanahoraa 'ohipa 'a te pupu Fare Rata 'e te vai noaraa 'ei pû tapihaa nō te tâvini 'i te nunaa, 'i teie mahana 'ua riro mai 'ei 'amuitahiraa taiete, 'e 'ua ti'a mai 'e piti 'âmaa toro'a ti'a 'ihi :

- Te SAS ONATI, 'e hâpa'o nei 'i te SAS VINI ('âmaa OPT) 'e te faatereraa niuniu parauparau 'a te OPT ;
- Te SAS Fare Rata, 'e hâpa'o nei 'i te pû fârii rata 'e te piha tereraa moni 'e hâpa'o ato'a 'i te mau piha toro'a.

'Ua faa-au na te OPT 'e te Fare Rata 'i te parau faa-au 'i te mau tumu 'ohipa 'i te 1 'o tenuare 2019 tauihia 'e te parau faa-au nō te 18 'o tiunu 2019.

Nâ roto 'i te ô raa mai te rorouira 'i tau i rahi ato'a ai huru raveraa 'ohipa 'o tei mâtau noahia mai na, nâ roto 'i te 'u'anaraa mai te 'ohiparaa rorouira 'ua tau i ato'a te huru faa'ohiparaa 'i ni'a 'i te mâtete 'o te fenua nei. 'Ua rahi mai te tapihoora nâ roto 'i te itenati ; 'ua maraa te poro'iraa tauihia 'e ô mai nei 'aita râ 'e rava'i nō te tâpapa 'i te îti 'o te hâponoraa vihi rata 'o te haere atura 'i te mo'e roa raa.

Te tia'i nei te Fenua 'e tō na huiraa 'i te mau haamaita'iraa 'o te faahoturaa 'i te mau taiete nâ roto mai 'i te SAS Fare Rata, nâ reira ho'i te 'âpeeraa 'i te huiraa hepohepo. E 'e hi'oraa 'eta'eta tō te huiraa 'i ni'a 'i tâ râtou taiete nei 'i nia ato'a 'i te oraraa 'o te mau rima 'ohipa 'i ni'a 'i tâ râtou 'ohipa, te vâhi pâpû 'ua vai tâamu noa tō te Fare Rata 'i ni'a 'i tâ râtou hôpoi'a 'e te tutava nei-â râtou nō te nunaa.

Teie noa râ, e'ita te tereraa 'ohipa 'a te Fare Rata 'e auhia mai mai te peu e'ita tâ na tereraa faufaa 'e tuea, te vai ara noa nei râ te Faatereraa fenua. Nō te pa'epa'e 'i teie taiete 'e faa'ohipa ato'a nei 'i te 'opereraa moni nâ roto 'i te mau motu atea 'o Porinetia nâ reira 'i roto 'i te mau mataienaa 'aore 'e fare moni, nō te reira tarêni, te tauturu moni nei te Fenua 'i te Fare Rata.

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf – 40 47 20 00

Te faaho'iraa râ nô teie tauturu matahiti 'i te SAS Fare Rata nô te pu'etau 2020-2022, 'ua faahepohia te Fare Rata 'ia faatae te 'opuaraa pâpa'ihia 'i roto 'i te parau faa-au 'a te Fare Rata 'e 'ia 'âpee mai 'o ia 'i â Porinetia nô tauâ pu'etau nei 2020-2022.

'Ua vauvau te Mono Peretiteni 'i mua 'i te 'Apooraahau 'e 2 faatuteraa 'âpî nô 2020

'Ua vauvau 'te Mono Peretiteni 'i mua 'i te 'Apooraahau 'e 2 ture faatuteraa 'âpî nô 2020, 'e 20 rave'a 'e mana mai nô 2020, nâ teie 'e faarava'i 'i te mau faatuteraa 'i tuuhia atu 'i mua 'i te Tomite 'imiraa faufaa 'a te 'Apooraa rahi 'i novema nei.

Nô ni'a 'i te Tute Faahotu 'i te Fenua (TDL), 'ua faa'ite atu 'o ia 'i te piti 'o te matuturaa TDL ravehia mai 'i 2018. Te mau fâ, haamauhia 'e te mau 'auvaha 'o te mau hôani 'e te mau taiete 'o te fenua nei, nô te faaiti mai 'i te faa'ohiparaa 'i teie tute nô te mau tao'a noa 'e hâmanihia nei 'i te fenua nei, te tahi te faa'ohieraa 'e te faatoparaa 'i te faito tute.

'Ua faatae ato'a te Mono Peretitei 'i te 'opuaraa ture 'e faa'ohie ra 'i te horo'araa 'â te mau Tuânîe, te mau tauihaa haruhia 'aore râ faaru'ehia mai, nâ te mau taatiraa.

'Ua ani ato'a 'o ia 'i â faaroa faahouhia atu-â 'e 2 mmatahiti te faa'oreraa tute fenua nô te mau faati'araa fare 'âpî, 'ia mâmâ mai te mau fatu fare 'i te roaraa 10 matahiti.

'I te pae ato'a 'o te êa, 'ua hinaaro te Mono Peretiteni 'i â faaitihia mai te faito TVA 'i ni'a 'i te tahi huru tauihaa, 'e te faa'ohieraa 'i te mau pûpûraa ô 'a te mau taiete nâ te mau 'amuiraa mâ'imi, 'e 'ohipa nei nô te êa 'o te nunaa.

Te vai atu ra, 'e rave rau faaotiraa 'e ravehia nô te pa'epa'e 'i te mau toro'a tautai, te mau môrî 'e te utaraa nâ te reva 'i te ara, te reira ato'a 'o tei vaiuvauhia atu 'i mua 'i te 'Apooraahau.

'E utahia atu teie mau ture faatuteraa 'âpî 'i mua 'i te mau 'auvah 'o te 'Apooraa 'a Porinetia hou te hope'a matahiti nei.

Te faito 'o te mau tarifa hoo : 0,1% te toparaa 'i 'atopa nei

'I atopa nei, 'ua topa te mau tarifa hoo 0,1% 'e 'ua vai noa 'i ni'a 'i te 99,74. Teie tauraa nô te topa ia 'o te tarahu fare 0,6% 'e te tarifa manureva 3,5%.

'I numerahia 'i ni'a 'i te 12 'ava'e 'ua maraa 0,7%. Te faito 'o te rima 'ohipa 'ua topa mai 0,1% 'i atopa nei. 'ua maraa râ 'i ni'a 'i te 12 'ava'e 1,6%. 'I â 'amuihia, taa'ê atu te tarifa manureva nâ te ara, 'ua topa ato'a 0,1% 'i atopa nei. Nô te 12 'ava'e râ 'ua maraa ia 0,8%.

'I atopa, 'i te pae 'o te mau paturaa fare 'e te mau 'ohipa rarahi 'a te Hau te vaivai noa. 'o te mau tauihaa poro'i, mai te 'auri, tei tape'a 'i te maraa 'o te tauihaa uira (+0,3%). 'I roto noa 'i teie nau tuhaa 'e piti nei 'aita 'e tauraa. Te tuhaa 'ôrarahi 'o te 'o te paturaa fare tei maraa rii 0,1%, 'i te pae 'o te mau 'ohipa rarahi 'ua vaivai rii noa ato'a, tei te pae noa 'o te mau toro'a taa'ê tei maraa 0,1%. 'i ni'a 'i te 12 'ava'e, 'ua maraa ia 0,9% nô te mau paturaa rarahi, 'e te mau paturaa fare 0,2%, 'e te paturaa 'a te Hau, 1,8%.

Parau faa-au 'i rotopû 'i â Porinetia 'e te 'Afata Hâpa'o Faufaa (CDC)

'Ua vauvau te Faaterehau 'o te faanahoraa fenua 'i te hô'ê 'epitotore, 'i mua 'i te 'Apooraahau nô te haamana 'i te parau faa-au 'i rotopû 'i â Porinetia 'e te fare moni 'a te mau fenua nâ te ara moana, 'amaa 'a te CDC.

Nâ teie parau faa-au 'e faaoti 'i te rênî 'imiraa faufaa, ture 'e tereraa faufaa nô te hô'ê taiete 'e pâhono mai 'i ni'a 'i te mau 'opuaraa 'a te Fenua. 'e turu'i mai teie taiete 'i ni'a 'i te mau mâ'imiraa 'o tei ravehia mai 'e te taiete Egis 'i tiunu 2019 nô ni'a 'i te 'opuaraa 'a te fenua 'e faati'a 'i teie rave'a 'ohipa. 'o Te faaotiraa mana'o ato'a ia 'a te Piha Hi'opo'a 'i te tereraa faufaa (CTC) 'i roto 'i tâ na pû'ohuraa parau nô te 26 'o mâti 2019.

Nô te fâna'o 'i teie tauturu 'i â auraro ia 'i teie faaueraa 'o ia ho'i 'e faati'a 'i teie taiete, 'ua faaotihia, nô teie tauturu 'a te fare moni nô te mau fenua nâ te ara moana, 'e 8985237,19 toata, hou te 31 'o tiurai 2020. Te fâ 'i â 'ineine te taiete 'ohipa 'i tiurai 2020. 'E horo'a te Fenua 'i te 'ohipa, 'i au 'i te faaueraa 'ohipa a te Hau, nô te patu 'i te faanahoraa fenua. 'ua tarenahia te tuurimaraa 'o teie parau faa-au, 'i rotopû 'i te Peretiteni 'o te Porinetia 'e te Faatere 'o te fare moni nô te mau fenua nâ te ara moana nô te 9 titema nei.

Te moni vaiihohia mai 'e te râtere : +30% nô nâ matahiti 'e 3 râterehia mai

'Ua piâ te pû numera a te Hau 'i te faito moni 'o tei vaiihohia mai 'e te râtere, titororaa 'e rave tamauhia nei mai 1995 'e 'i te mau piti matahiti ato'a te piâ nei 'o ia 'i te mau numera 'o tâ na titororaa. Te nmera 'o tei piâhia nei, nô te matahiti 'i ma'iri a'e nei ia, te piâraa hope'a 'o te numera ia 'o 2015 ra. Te fâ 'o teie 'ohipa, 'o te 'iteraa ia 'i te nuuraa 'o te faito moni 'e vaiihohia mai nei 'e te râtere.

Nô 2018, 'ua maraa te taato'araa 'o te faufaa vaiihohia mai 'e te râtere, numerahia 'e 64,924 miriâ toata. 'I 1999 'e 2007 ra 'ua naea'ehia te faito teitei roa a'e 'e 47 miriâ toata, 37 miriâ 'i 1997 'e 2009, te faito maita'i roa a'e tei 2015 ia 'e 50 miriâ 'i 2015. Tei-â 2018 ia te tai'o teitei roa a'e 'i roto 'i nâ matahiti 'e 20 haerehia mai, 'e te hô'ê maraaraa pâpû hau atu 'i te 30% nâ nâ matahiti 'e 3 nei.

Tei fana'o 'i teie mâna, te mau fare tâmaaraa 'e fare inuraa, te mau fare toa ho'i.

'I 2018, 'ua haamata mai te tauraa 'o te mau 'imiraa, 'i te pae 'o te tihani 'i n'a 'i te mau mâtete faahiaha nô te mau hotera fetii, 'e te mau rênî faa'ana'anataeraa. 'i reira ato'a te rahi mai nei te haapauraa moni 'a te râtere, numerahia 'e 300 000 toata 'i te râtere hô'ê, 'i 2015 tei ni'a rii noa 'i te 275 000 toata, 'e 250 000 toata 'i 2013 ra.

Te haapapû mai ra teie mau numera 'i te oraora 'o teie tuhaa 'imiraa, 'i â-au ihoa râ 'i te mau numera nô nâ matahiti 'e 3 'i râterehia mai. 'O te râtere Marite tei vaiiho rahi 'i te moni 'e 326 000 toa 'i te taata, 'ia faa-au-hia 'e 2015 tei ni'a rii noa 'i te 282 000 toata. 'Ua rahi ato'a mai râ te taiete faatiani 'e 4 'i 2018 'e 2 noa 'i 2015 nô Tarifonia, nâ reira ho'i te toparaa tarifa manureva.

Faa'ana'anatae 'e fâriiraa râtere horo moana : tauturu moni nâ te taatiraa PapeeteCentre Ville

'E aniraa nâ te Faaterehau 'o te râtere, 'i te 'Apooraahau hô'ê tauturu moni 'i te faito 'e 8 002 644 toata nâ te taatiraa Papeete Centre Ville.

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf – 40 47 20 00

Ua piri 'i te 15 matahiti tō teie taatiraa hāpa'oraa mai 'i te mau faa'ana'ataeraa nā roti 'i ā papeete. Nā na 'ato'a 'e hopoi nei 'i te faa'oa'oaraa 'i te mau manihini nō te mau pahī uta rātere, 'o teie mau na ho'i te 'imiraa pāpū 'a te fenua, numerahia, 'e 26 pahī uta rātere 'o tā rātou 'i fārii 'i 2018 ra.

Tauturu moni nā te tomitē fārii rātere 'o Moorea

'Ua faataa te 'Apooraahau 'e 6 mirioni tauturu nā te tomitē fārii rātere 'o Moorea – Moorea Tourisme Office, nā teie tomitē 'e tura'i ato'a nei 'i te haamahutaraa 'i te fāriiraa manihini 'i Moorea.

'E rave rahi pororaa parau faatiani, faafat'iteraa 'e te mau faa'ana'anataeraa rātere 'ō tā na 'e rave nei, o 'o ia ato'a te faafāriu ai nei 'i te mau toro'a 'e au nō te manihini, o 'o ia ato'a te araivavavao 'i rotopū 'i te feiā tōro'a 'e te mau piha 'ohipa 'a te Hau. 'E tutava nei-a nō te 'imiraa faufaa 'a Moorea.

Mai eperera 2018 mai, te horo'a-a-raa-hia te uāhu 'o Papeto'ai 'i roto 'i tā na faatereraa nō te roaraa 'e 5 matahiti, nā na 'e 'atu'atu e 'e tī'aau. 'E tutau nei te mau pahī uta rātere 'i te roto 'o Opunohu, 'e 'i te uāhu 'o Papeto'ai rātou 'e fāriihia mai ai, tei reira te mau toro'a ato'a nō te pae 'o te fāriiraa manihini, te rima'ī, te mau pèrè'oo mataienaa.

Fenua compétences : tauturu moni nā te taatiraa « Te Pu No Te Ite »

'E aniraa nā te Faaterehau 'o te Fāriiraa rātere, 'ua fārii te 'Apooraahau 'e faataa '4 380 000 toata, nā te taatiraa « Te Pu No Te Ite » nō te 'opuaraa Te Opere Te Ite/Fenua nō 2019.

Nā roto 'i teie tauturu 'ua ô ia 'o Porinetia 'i rto 'i teie 'opuaraa « Te Opere Te Ite » arata'ihia 'amuihia mai 'e te FPSPP, 'o tei pii ato'ahia « France Compétences ». tarenahia no te 3 matahiti, tā na fā 'o te faatupuraa 'i te 'aifaito 'o te hāpiiraa 'i ni'a 'i ā Porinetia nā roto 'i te 'itenati.

'O teie mau ihoā te 'opuaraa 'a teie tahua 'itenati, 'o te hāpiiraa nā te atea mā te faa'ohipa 'i te rorouira, mai te haamauraahia mai te fenu hi'o nā raro 'i te moana 'e nehenehe ai 'e faatupu 'i te 'aifaitoraa 'o te mau hāpiiraa toro'a, ūti ato'a mai ai te mo'emo'e 'o te mau motu atea.

'E rave rahi hāpiiraa tā teie taatiraa 'e horo'a, nā te feiā rave 'ohipa iho, mai te feiā 'e 'imi nei 'i te 'ohipa 'aore rā te mau rima 'ohipa 'a te mau 'oire, nō te hāpii nā te roro 'i te 'itenati, 'aita atura ia 'e pou roa mai 'i Tahiti nō te hāpii.

'Opuaraa ture Fenua 'e faaueraa mana nō te mau rāve'a tī'auraa rima 'ohipa 'a te Hau 'i Porinetia

'Ua hi'opo'a te 'Apooraahau, hou te poiraa atu 'i te 'Apooraa rahi, te mau tauraa 'o te papature 'a te faiā rave 'ohipa 'a te Hau 'i Porinetia nei, mai teie :

- Tei te taa'eraa 'o te faito rima 'ohipa

Te faaueraa mana nō te 14 'o titema 1995 tauihia, 'o tei haapāpū 'i te vairaa 'o te feiā rave 'ohipa 'a te Hau. Te mau tauraa 'i roto 'i teie 'opuaraa ture 'e parau ra 'i te neheneheraa te mau aniraa faataime 'i te 'ohiparaa 'ia nao'ahia te toruraa 'o te matahiti tāvini 'o te ria

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf – 40 47 20 00

'ohipa, 'ia haapâpûhia 'i te maororaa nâ roto 'i te tatararaa 'ohie noa 'ia mârâmarama te tomita hi'opo'a 'e tuâtâpapa nei 'i te reira mau aniraa.

Te mau tumu 'e âmohia ai te moni utaraa 'o te feiâ rave 'ohipa 'aore 'e parau faa-au tihepuraa nâ te Hau

Te faauerua mana nō te 22 'o tenuare 2004 tauhia, nō te feiâ 'e 'ohipa nei nâ te Hau 'aita râ 'i roto 'i te pu'e'a rima 'ohipa tumu 'a te Hau faa-au ato'ahia nâ te Hau 'e âmo 'i tō râtou mau ere 'i rapae 'i â Porinetia 'e te ora nei 'i te atea 'i â Porinetia nâ reira nō tâ râtou ato'a 'utuâfare, mai te peu 'ua tihepuchia 'o ia nō te hō'ê roaraa hau atu 'i te matahiti.

Nō te taato'araa 'o teie mau 'opuaraa, 'ua fâriihia mai 'e te 'Apooraa teitei 'o te tereraa 'ohipa 'a te Hau 'i roto 'i tâ na rururaa nō te 12 'o Novema nei.

Faafâna'oraa 'i te feiâ 'i roto 'i te oraraa hepohepo : tauturu nâ te taatiraa FACE

'Ua faataa te 'Apooraahau 12 500 toata tauturu nō te tereraa 'ohipa 'a te taatiraa FACE Polynésie. Nâ teie taatiraa 'e tâhō'ê nei 'i te mau taiete 'o te fenua nei nō te hamau 'i te arata'iraa 'ohipa nō te aro 'i te oraraa veve 'e te mata'êraa taata. Tâ na mau arata'iraa 'ohipa, 'o te faafâna'oraa 'ia 'i te feiâ, 'i roto 'i te oraraa hepohepo, 'i te moihaa rorouira, te hâpiiraa 'i te faatere 'i teie mâtéria 'e te 'ohiparaa 'i ni'a 'i te 'Itenati.

Nō teie matahiti, 'ua tâtuhaa pitihia. 'A tahi te hâpiiraa rorouira, nâ roto 'i te haamura 'i te mau mâtini rorouira 'i roto 'i te mau taatiraa, 'e te hâpiiraa 'i te faa'ohipa rorouira, nō te 'ite 'i te pae 'o te ture, 'e te hâpiiraa 'i te mau rauti 'o tauâ mau taatiraa nei nō te 'atu'atu 'i te mau mâtini. Te piti, 'o te faaôraa 'i te feiâ hâpii te faahoturaa 'i te 'ohipa rorouira 'a te mau faatereraa 'e te tahi mau tâmatamataraa 'i te mau rēni faa'ohipahia nei 'e te Hau nō te feiâ titau turamaraa.

Te mau taatiraa 'e fâna'o 'i teie 'opuaraa : te Taaitraa Huma Mero, AS Tama Nui, AS Taputea Adventure, Puna Reo Piha'e'ina 'e te U'i Rau, 'o râtou te faanaho nei 'i te mau hâpiiraa nō te faafâriu totiare 'e te faatoro'a 'i te mau huma, te feiâ oraraa hepohepo, te taata 'i raro a'e 'i te hi'opo'araa 'a te ture, te feiâ 'o tei nâ roto mai 'i te fare 'auri, te feiâ 'i roto 'i te râau ta'ero 'e te u'i 'âpî 'o tei faru'e 'i te hâpiiraa, nō râtou nei tei te mau taatiraa Arii Heiva Rau, Te Torea, AISPF, te 'amuitahiraa Te Niu o te Huma 'e Hotuarea Nui.

Te faarava'iraa 'i roto 'i te faanahoraa parau tu'ite toro'a rauti tu'aro 'i Porinetia

Nō 2015 ra tō te 'Apooraahau haamura mai 'e 6 parau tu'ite toro'a tu'aro porinetia : te 'ete pōpō, te Vaa, te judo-jutsitsu, te karate 'e te piri mai, te tâ'iri pōpō 'e te pâ'i pōpō 'e te pâ'i pōpō 'i ni'a 'i te ône.

Nâ roto 'i te mau pu'e tau tata'uraa, nâ reira te mau hâpiipiiraa, 'ua 'itehia 'i te faufaaraa 'i â faarava'ihia te parau tū'ite toro'a, 'i roto ihoâ râ 'i te au rave'a tauraa 'e te hâpiiraa nâ reira te mau tata'uraa, 'i te pae 'o te raveraveraa taata pēpē. Te faaotiraa mana 'e ravehia 'e te 'Apooraahau 'o te faaôraa ia 'i te reira 'i roto 'i te mau hâpiiraa titau parau tu'ite, te faahepo ato'a nei ia 'i â fatu te mau rauti 'i teie 'âmaa 'ite nō te fatu mai 'i te parau toro'a, teie nō te haapâpû 'e pâruruhia te mau hâpii ma'ona.

Tauturu moni nâ te mau taatiraa 'e 'amuitahiraa tu'aro 'e te u'i 'âpî

'Ua hi'opo'a te 'Apooraahau 12 aniraa tauturu nâ te mau taatiraa 'e 'amuitahiraa tu'aro 'e te u'i 'âpî 'i ni'a 'i te faito 13 110 878 toata.

Tauturu nô te mau faatupuraa 'ohipa :

- AS UPJ, 2 000 000 toata ;
- AS Excelsior, 1 438 618 toata ;
- AS Tahitian Martial Spirit, 600 000 toata ;

Tauturu nô te tereraa 'ohipa :

- 'Amuitahiraa ma'ona 'o Porinetia, 200 000 toata ;
- AS les vieilles Pompes nô Tahiti, 151 260 ;
- AS Aito Papeete, 186 000 toata ;
- 'Amuitahiraa tu'e pôpô, 2 000 000 toata, nô te tere 'o Tiki Toa ;
- 'Amuitahiraa Badminton, 3 275 000 toata ;
- Mataienaa tu'e pôpô 'o Rapa 1 500 000 toata ;
- AS UT-FSCF, 750 000 toata ;
- 'Amuitahiraa peroo taataahi 510 000 toata.

-0-0-0-0-0-